

GIPS BILAN ISHLAYDIGAN XODIMLARINING TISHLARIDA UCHRAYDIGAN KASALLIKLAR.

Taylakova Dildora Ibrogimovna

Buxoro innovatsion tibbiyot insituti umum
ta'lim va fundamental fanlar kafedrası dotsenti,
tibbiyot fanlari bo'yicha falsafa fanlari doktori
(PhD)- Ilmiy rahbar

Ermamatov Bahodir

Buxoro innovatsion tibbiyot instituti
Stomatologiya fakulteti 1-bosqich talabasi.

Ramatov Umrbek

Buxoro innovatsion tibbiyot instituti
Stomatologiya fakulteti 1-bosqich talabasi.

Annotatsiya: Ushbu maqolada gips bilan ishlaydigan xodimlarining tishlarida uchraydigan kasalliklar, ularning kelib chiqishi sabablari, oldini olish chora tadbirlari va kasalliklarni davolashda olib boriladigan ishlar haqida ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar: gips bilan ishlaydigan xodimlar, emalning yemirishi, tish eroziyasi, gingivit.

Gips bilan ishlaydigan xodimlarining tishlarida pnevmokonioz kabi tish kasalliklarini rivojlanishi mumkin. Gips changi tish va tish milkini chirishga, rangi o'zgarishiga yoki boshqa muammolarga olib kelishi mumkin. Bunday muhitda ishlaydigan ishchilar og'iz bo'shlig'i gigienasiga rioya qilishlari, jumladan, muntazam ravishda tishlarni cho'tkalab tozalashlari, tishlarni yuvishlari va albatta tishlarni shifokor yordamida tekshirishlari juda muhimdir. Bundan tashqari, niqoblar va ko'zoynaklar kabi tegishli shaxsiy himoya vositalaridan foydalanish gips changini nafas olish va tish kasalliklarini rivojlanish xavfini kamaytirishga yordam beradi.

Gips bilan ishlaydigan xodimlarining tishlarida uchraydigan kasalliklar. Gips changi va boshqa zarrachalarning tishlarga ta'sir qilishi tufayli turli xil tish kasalliklari kelib chiqishi mumkin. Bularga quyidagilar kiradi:

1. Tish eroziyasi: Gips changi abraziv bo'lishi va tish emalini yemirishi, tish eroziyasiga olib kelishi mumkin. Emal va dentinning biror qismi asta – sekin kamayishi natijasida tishlarda eroziya hosil bo'ladi. Sababi ma'lum emas. Tish chotkasi va pastasi natijasida, xo'l mevalar sharbati ta'siri tufayli bo'lsa kerak degan taxminlar bor. Tish eroziyasi aktiv o'tkir va stabillashgan surunkali bo'lishi va bir-biriga o'tishi mumkin. Bunday bo'lish tireotoksikozning qaytalanishida kuzatiladi.

2. Gingivit: Gingivit deb ataladigan tish go'shtining yallig'lanishi og'izdagi gips changidan kelib chiqqan tirnash xususiyati tufayli yuzaga kelishi mumkin. Bundan tashqari gingivitga milk shilliq qavatining yallig'lanishi, me'da-ichak, nafas a'zolari, yurak-tomir, nerv sistemasi, periodontit, paradontoz, qon kasalliklari, infeksiyon kasalliklar, avitaminozlar, og'ir metallarning tuzlaridan zaharlanish, tish toshi gingivitga sabab bo'ladi. Ba'zan antibiotiklar yoki boshqa dorilar qabul qilinganda ham gingivit yuzaga keladi.

3. Bo'shliqlar: Agar to'g'ri og'iz bo'shlig'i gigienasi qoidalariga rioya qilinmasa, gips bilan ishlaydigan ishchilarda bo'shliqlar paydo bo'lish xavfi yuqori bo'lishi mumkin. Gipsning zarralari tishlarga yopishib, bakteriyalar o'sishiga yordam beradi.

4. O'g'izning qurishi: Gipsning changi ham og'izning qurishiga olib kelishi mumkin, bu esa tish kasalliklarini yanada kuchaytirishi mumkin, chunki so'lak tishlarni himoya qilishda hal qiluvchi rol o'ynaydi.

5. Nafas olish muammolari: Tish muammolaridan tashqari, gips changini yutish nafas olish muammolariga olib kelishi mumkin, bu esa bilvosita og'iz bo'shlig'iga ta'sir qilishi mumkin.

Xulosa:

Gips bilan ishlaydigan xodimlarining og'iz bo'shlig'i sog'lig'ini himoya qilish uchun ehtiyot choralarini ko'rishlari kerak, masalan, changni yutishning oldini olish uchun tegishli niqoblar kiyish, og'iz bo'shlig'i gigienasiga rioya qilish va muntazam ravishda tish shifokoriga tekshiruvdan o'tish. Agar stomatologik muammolar yuzaga kelsa, keyingi asoratlarni oldini olish uchun ularni o'z vaqtida hal qilish muhimdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. М.Т. Александров. «Стоматология» – Москва: «ГЕОТАР-МЕДИА», 2008 г.
2. Х.Р.Комилов. «Терапевтик стоматология. Og‘iz bo‘shlig‘i shilliq pardasi kasalliklari» – Toshkent: «Yangi asr avlodi», 2005-y.
3. S.H.Yusupov. «Tish jarrohligi stomatologiyasi va yuz-jag‘ travmatologiya-si» – Toshkent: «ILM ZIYO», 2005-y.
4. П.А.Леус. «Заболевания зубов и полости рта» – Минск: «Вишэйная школа», 1998 г.
5. Е.Б.Баровский. «Терапевтическая стоматология» – Москва: «Медицина», 2002 г.
6. Т.Г. Робитовой. «Хирургическая стоматология» – Москва:«Медицина»2002 г.